

За якість та безпеку життя! • For Quality and Safety of Life!

УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КУРСЬ

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ • КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Газета виходить з вересня 1956 року

№8(1952) 31 серпня 2013 року

Напередодні 115-річчя університету студентство НУБіП України поповнилося ще 9780 молодими людьми, для яких він теж стане Alma mater. Вітаємо!..

ВІД ПЕРШОЇ ОСОБИ

Сердечно вітаю всіх співробітників і студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України з "Днем знань", а наших славних першокурсників – ще і зі знаменною подією – вступом до більш ніж 40-тисячного університетського студентського братства!

Бажаю вам міцного здоров'я, нагороди на великі і добрі справи на

благо розквіту нашої держави, успіхів в їх реалізації та щасливих моментів в особистому житті!

Дорогі першокурсники, ви не помилилися з вибором місця навчання, адже НУБіП України займає велими гідне місце серед вишів світу у сфері аграрних і природоохоронних наук та наук про життя і розвиток суспільства. Він має великі традиції, суттєві досягнення у дослідницькій, навчальній та інноваційній діяльності, за що і удостоєний статусу автономного (самоврядного) і дослідницького вищого навчального закладу в числі 12 інших кращих університетів нашої держави, а зараз активно працює над завершенням своєї акредитації за освітніми стандартами США. Успіх в цій справі стане міжнародним визнанням дипломів нашого університету.

Шановні студенти, своєю наполегливою працею в засвоєнні відповідних знань і умінь ви зможете добитися права на навчання чи стажування в багатьох визнаних університетах світу, з якими НУБіП України підписав відповідні угоди. Для вас готові сучасні навчальні та дослідницькі лабораторії, лекційні

аудиторії, наукові та мистецькі гуртки, спортивні секції і культурні надбання столиці нашої держави – тут є де і з ким розкрити та розвинути ваші таланти. Бережіть свій час і будьте стійкими до столичних спокус, підтримуйте друзів і не забувайте та не розчаруйте своїх батьків.

Студентські роки – незабутні, тож нехай вони стануть для вас найкращими! У стінах університету ви матимете змогу зустрітись з найвищим керівництвом держави, мудрим професорами і доцентами, перспективними вченими, тож нехай вам щастить у виборі своїх політичних і державних кумирів. А професійний вибір хай буде правильним і щасливим! А ще, можливо, саме тут ви зустрінете і своє кохання на все життя.

Ще раз щиро вітаю весь науково-педагогічний колектив та співробітників усіх підрозділів нашого університету, бажаю щастя та успіхів у різних видах діяльності задля процвітання нашої Батьківщини!

Слава НУБіП України!

З повагою – ректор академік Д.О. Мельничук

Дмитро Мельничук: "нам є чим гордитися і що показати..."

Напередодні кожного нового навчального року ректор університету академік Д.О. Мельничук дає "Університетському курс'єру" інтерв'ю, адресоване в першу чергу першокурсникам, які ще нічого не знають про університет та його традиції, та їх батькам, багато з яких мають дипломи НУБіП України. Не став винятком і рік 2013.

– Дмитре Олексійовичу, охарактеризуйте коротко університет сьогодні.

– Національний університет біоресурсів і природокористування України, відповідно до статусу вищих навчальних закладів, має IV рівень акредитації і є закладом дослідницького типу, який провадить освітню, науково-дослідну, науково-інноваційну, навчально-виробничу та інформаційно-консультаційну діяльність, спрямовану на розроблення сучасних проблем наук про життя і навколишнє природне середовище, використання, відтворення та збалансований розвиток біоресурсів наземних і водних екосистем, запровадження новітніх природоохоронних агро- і біотехнологій, технологій відродження безпечності та родючості ґрунтів, енергозберігаючих агротехнологій, екологічного і правового менеджменту в сільській місцевості, здійснення моніторингу і контролю за дотриманням стандартів, якістю і безпекою сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки та довілля.

Сьогодні наш університет – найбільший на східноєвропейських теренах: тільки до складу Київського територіального центру входять 12 навчально-наукових інститутів, які об'єднують 12 науково-дослідних інститутів, 20 факультетів, 125 кафедр, унікальна Українська лабораторія якості і безпеки продукції АПК, Український НДІ сільськогосподарської радіології. В структуру НУБіП України також увійшли його Південний філіал "Кримський агротехнологічний університет" з 6 факультетами та НДІ насінництва (АР Крим), ВП "Науково-дослідний та проєктний інститут стандартизації і технологій екобезпечної та органічної продукції" в Одесі, 12 відокремлених підрозділів регіональних вищих навчальних закладів I-III рівнів акредитації (2 інститути, 9 коледжів та 1 технікум) у різних регіонах України, бази для проведення практичного навчання студентів – 3 науково-дослідні станції, 7 навчально-дослідних господарств, спеціальні бази у регіональних ВНЗ НУБіП України тощо.

Навчальний процес і наукові дослідження забезпечують більше 3 тисяч наукових і науково-педагогічних (педагогічних) працівників, у т.ч. у базовому закладі – 1500 осіб. В останньому працюють 288 докторів наук, професорів і понад 1000 кандидатів наук, доцентів.

Ми здійснюємо підготовку молодших спеціалістів (за 33 спеціальностями), бакалаврів (за 29 напрямками підготовки), спеціалістів (за 21 спеціальністю та понад 50 спеціалізаціями), магістрів (за 45 спеціальностями), кандидатів та докторів наук (відповідно за 80 і 64 спеціальностями). Другу вищу освіту можна здобути за 12 спеціальностями: щорічно понад 5 тисяч керівних працівників і фахівців АПК проходять перепідготовку і підвищують свою кваліфікацію в ННІ післядипломної освіти університету.

– Що можна сказати про нинішнє студентське поповнення?

– Державне замовлення на 2013 рік виконано у повному обсязі. При цьому, як і раніше, дві третини з нового студентського поповнення навчатимуться за державний кошт. Так, тільки до базового закладу університету на перший курс на денну форму навчання за державним замовленням на програми підготовки бакалаврів прийнято 1744 юнаків і дівчат, ще 350 навчатимуться на контрактній основі. Саме вони і формуватимуть молодіжне обличчя університету. На заочну форму зараховано понад 600 осіб. Всього ж студентами університетського комплексу стали 9780 чоловік.

Тож сьогодні в НУБіП України загалом навчаються понад 40 тисяч студентів і слухачів, у т.ч. у базовому закладі – біля 17 тисяч.

– А як з підготовкою наукових кадрів?

Закінчення на стор. 2.

ГОСТІ, ЯКИХ ЧЕКАЮТЬ

Регалії почесного доктора–знаному німецькому вченому і громадському діячеві

Днями на ім'я ректора НУБіП України академіка Д.О. Мельничука надійшов подячний лист від директора Глобального центру моніторингу пожеж Йохана Голдаммера, якого, як почесного гостя, запрошено на щорічне святкування "Дня знань" в університеті. І на те є поважна причина.

"Коли я дізнався про присвоєння мені звання почесного доктора Національного університету біоресурсів і природокористування України, то відчув себе привілейованим, адже ваш університет – один з найпрестижніших в Україні та Східноєвропейському регіоні. Тож для мене це велика честь і приємність.

Хотів би відзначити, що мої стосунки з НУБіП України значною мірою натхненні доктором С.В. Зібцевим. Цей молодий талановитий вчений користується повагою не лише серед колег і студентів НУБіП України, але й в університетах і науково-дослідних установах Австрії, Німеччини і США та у сфері співробітництва з партнерами адміністративних органів і громадянського суспільства по всій Україні і в країнах Східної Європи.

Взаємодія з С.В. Зібцевим, підтримувана особисто Вами і дирек-

тором ННІ лісового і садово-паркового господарства П.І. Лакидою, спричинила значний прогрес. Після відкриття Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж на базі НУБіП України в березні ц.р. робота пана Зібцева, який став його директором, буде вшанована на вельми поважному рівні: його удостоєно відзнаки "Green Star Award", яка присуджується Міжнародним Зеленим Хрестом Організації Об'єднаних Націй з координації гуманітарних питань та Програмою ООН з навколишнього середовища. І я гордий, що супроводжуватиму мого молодого українського друга під час її отримання.

Успіх співпраці залежить від рівного внеску всіх партнерів. І визнання моїх партнерів із НУБіП України, які обрали мене своїм почесним доктором, "третьою і нейтральною стороною" – Організацією

Об'єднаних Націй – підтвердження якості та ефективності нашого співробітництва.

Вважаю, що Ви і вчена рада НУБіП України будете однаково пишатися цим визнанням співпраці між НУБіП України, Глобальним центром моніторингу пожеж, який я маю честь очолювати, Товариством Макса Планка розвитку науки Німеччини, ООН і Міжнародним Зеленим Хрестом.

З глибокою повагою – Йохан Голдаммер, директор Глобального центру моніторингу пожеж

ВІД ПЕРШОЇ ОСОБИ

Дмитро Мельничук: "нам є чим гордитися і що показати..."

Закінчення. Поч. на стор. 1

– На 1 вересня ц.р. в НУБіП України – з відривом від виробництва і без відриву від нього – навчаються 674 аспірантів, 26 докторантів. Протягом 2012-2013 рр. захищено 145 кандидатських і 10 докторських дисертацій.

Якщо врахувати, що цьогорічне студентське поповнення має досить високий бал, можна розраховувати, що багато з нинішніх першокурсників є потенційними вченими.

У 2012-2013 рр. в університеті та його Південному філіалі "Кримський агротехнологічний університет" працювало 20 спеціалізованих вчених рад, з них у базовому закладі – 16 докторських і 2 кандидатські за 45 спеціальностями з 7 галузей науки, та у ПФ "КАТУ" – 1 докторська та 1 кандидатська за 3 спеціальностями з 2 галузей науки. У них захистили дисертації 256 здобувачів. Крім того, проведено 2 колективних рецензування докторської та кандидатської дисертацій та 1 переатестацію вченого, якому присуджено науковий ступінь кандидата наук в іншій державі. Серед здобувачів – 152 співробітники, аспіранти, здобувачі з базового закладу та 2 – з ПФ "КАТУ".

– Система освіти у НУБіП України визнана європейською та світовою спільнотою...

– Так, структура і зміст підготовки магістрів в університеті формувалися протягом останніх 15 років і адаптовані до аналогічних систем у провідних університетах США та країн Європи. Співпраця з зарубіжними університетами завершилася підписанням ряду меморандумів щодо взаємознання систем освіти і атестацій магістрів – з університетами США – штатів Айова і Луїзіана, коледжем м. Чадрон (штат Небраска), Університетом ім. Гумбольдта (Німеччина), Гентським університетом (Бельгія). Меморандуми з Луїзіанським університетом та Університетом штату Айова поновлено. За останні роки ми провели і продовжуємо велику роботу щодо взаємозгодження магістерських програм та розробки спільних проектів з університетами Великої Британії, Канади, Німеччини, Бельгії, Голландії, Австрії, Італії, Франції, Чехії, Польщі, Болгарії, Словаччини, Японії, Китаю, Південної Кореї, про що теж існують відповідні офіційні угоди. Близько 160 студентів і аспірантів проходять навчання та стажування у провідних університетах США і країн Західної Європи. Одним з напрямів міжнародного співробітництва університету є участь студентів у різноманітних програмах виробничого стажування та навчально-виробничих практик.

– Університет має статус дослідницького. Наскільки рівень нинішніх наукових досліджень йому відповідає?

– За останні десять років наукові досягнення вчених університету відзначені 6 Державними преміями України в галузі науки і техніки, 4 Преміями Президента України для молодих вчених, 2 грантами Президента України докторам наук та грантом для обдарованої молоді, 2 преміями Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, 2 преміями Кабінету Міністрів України "За внесок молоді у розбудову держави" у номінації "За наукові досягнення", премією НААН України "За видатні досягнення в аграрній науці". За вагомих внесок у розвиток науки і освіти 52 професорам призначені державні стипендії, а стипендії Кабінету Міністрів України отримали 37 молодих вчених.

Пріоритетність наукових досліджень університету підтверджена отриманими за останні п'ять років 1579 патентами на винаходи і корисні моделі, свідоцтвами на сорти рослин. За цей час на базі університету організовано і проведено 973 наукових і науково-практичних конференцій, симпозіумів, семінарів, з них 384 – міжнародні, 127 – Всеукраїнські. До друку підготовлено і видано 835 монографій, 209 підручників, 729 навчальних посібників і довідників, словників та брошур, опубліковано понад 23 тисячі друкованих праць у наукових виданнях.

Розпочато видання міжнародного електронного наукового журналу "Біоресурси планети і якість життя" (3 номери якого вже побачили світ), видаються збірник наукових праць "Науковий вісник НУБіП України" за 9 серіями (видано 180 випусків) і науковий журнал "Біоресурси і природокористування", включені до переліку фахових видань України, бюлетень завершених наукових розробок "Наука та інновації в НУБіП України", електронні "Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України" і "Енергетика і автоматика", які затверджені як наукові фахові журнали з сільськогосподарських, ветеринарних, біологічних і технічних наук. Спільно з НДІ мікробіології і вірусології НАН України видається науковий журнал "Мікробіологічний журнал", науково-практичний журнал "Продовольча індустрія АПК" та науково-виробничий журнал "Сучасне птахівництво".

Здобутки вчених університету постійно представляються на міжнародних сільськогосподарських виставках-ярмарках і щорічних міжнародних виставках навчальних закладів освіти, за результатами яких НУБіП України за останні п'ять років відзначено 4 почесними званнями "Лідер сучасної освіти", 54 медалями (з яких 42 золоті), 3 золотими медалями "Лідер агропромислового комплексу України", 585 дипломами, 65 грамотами, 324 подяками.

Тож нам є чим гордитися і що показати. І все це не соромно винести на широкий загал, як ми це зробили з міжнародною акредитацією за освітніми стандартами США, перший етап якої успішно завершено.

– Дякую за розмову.

Інтерв'ю провела І.Білоус

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

ННІ ветеринарної медицини та якості і безпеки продукції тваринництва

академік М.І. Цвіліховський,
директор ННІ:

– Історія ННІ ветеринарної медицини та якості і безпеки продукції тваринництва починається із сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту, де у 1920 р. було відкрито ветеринарний факультет. Звідтоді інститутом підготовлено більше 10 тисяч лікарів ветеринарної медицини, в т.ч. понад 700 іноземних громадян для 89 країн світу.

Київська школа підготовки лікарів ветеринарної медицини дала цілу плеяду відомих у всьому світі вчених і виробників, серед яких Герой України, ректор НУБіП України, академік НАН України та НААН Д.О. Мельничук, Герой України, директор інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, академік НАН України М.Ф. Гулий, директор Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена АН УРСР академік В.Г. Касьяненко, академік НАН України, директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України Г.Х. Мацука, академік НАН України директор Інституту гідробіології НАН України В.Д. Романенко, академік НАН України директор Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України В.С. Підгорський, академік АН Білоруської РСР Х.С. Горегляд, Герой України, директор агрофірми "Маяк" Черкаської області М.С. Васильченко, Герой Соціалістичної праці С.І. Стасенко, академік НААН України А.І. Завірюха, Г.О. Хмельницький, член-кореспондент НААН України А.Й. Мазуркевич, В.П. Риженко, А.Ф. Ображей, С.Д. Мельничук, голова Державної ветеринарної служби УРСР С.Р. Дідовець, голови Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України І.Ю. Бісюк та В.М. Горжеев. Близько 150 випускників інституту стали докторами наук, професорами, близько 1000 – кандидатами наук, доцентами.

Сьогодні на факультеті ветеринарної медицини навчаються більше 1300 студентів. Цього року інститут поповнився ще 401 студентом.

Нині науково-педагогічний процес в інституті забезпечують більше 100 викладачів, у т.ч. 26 докторів наук, професорів, 13 академіків і членкореспондентів НАН і НААН України та громадських академії, понад 60 кандидатів наук, доцентів. Серед них академік НААН України Г.О. Хмельницький, В.О. Бусол, членкореспонденти НААН України М.О. Захаренко, В.А. Яблонський, професори С.К. Рудик, В.Й. Любецький, В.Б. Духницький, О.М. Якубчак, Д.А. Засєкін, Н.М. Сорока, М.П. Прус, В.Ф. Галат та інші.

Запорукою успіху колективу інституту є інтеграція факультету ветеринарної медицини, НДІ здоров'я тварин, навчально-наукового центру ветеринарної медицини продуктивних, домашніх і екзотичних тварин і міжінститутського ННЦ біології тварин та лабораторної діагностики якості і безпеки продукції тваринництва, в структурі яких розміщені відповідні кафедри фундаментальної і клінічної підготовки студентів, а також кількох навчально-науково-виробничих підрозділів, серед яких і клініка ветеринарної медицини.

Факультет ветеринарної медицини інституту – член багатьох міжнародних організацій, зокрема Європейської асоціації закладів ветеринарної освіти, Всесвітньої ветеринарної асоціації охорони здоров'я дрібних тварин, Міжнародної асоціації студентів-ветеринарів тощо. Щорічно близько 50 наших студентів проходять навчання і виробниче стажування в країнах Західної Європи і США.

Пріоритетними напрямами роботи інституту на сучасному етапі є створення умов, які б сприяли високому рівню підготовки фахівців з ветеринарної медицини, здатних успішно функціонувати на теренах

державної, муніципальної чи приватної служби ветеринарної медицини в Україні і за кордоном, активно впроваджувати прогресивні здобутки з екології, біоетики та загальної культури; підвищення методичного рівня фундаментальних та результативності прикладних наукових досліджень, популяризація досягнень вітчизняної науки, техніки і культури; впровадження у практику ветеринарної медицини новітніх технологій; інтеграції ветеринарної освіти та науки у світовий освітній простір; забезпечення принципу безперервності освіти у ветеринарній медицині шляхом цілеспрямованого післядипломного навчання фахівців за різними напрямками їх професійної діяльності.

На порядку денному – реалізація великого науково-інноваційного проекту, який передбачає створення навчально-науково-виробничого комплексу на базі трьох центрів: молекулярної діагностики хвороб і біотехнологій у тваринництві та ветеринарній медицині, арбітражного центру ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів і кормів, госпітально-клінічного центру ветеринарної медицини. На ці центри покладається розробка молекулярно-генетичних методів діагностики хвороб тварин та контролю якості продукції, впровадження діагностичних тест-систем у виробництво, розробки експрес-методів діагностики хвороб тварин, розробка і впровадження геоінформаційних систем у ветеринарну медицину, забезпечення вирішення питань ветеринарної медицини в умовах надзвичайних ситуацій (катастроф), організація та впровадження ветеринарного сервісу, в т.ч. на сільських територіях, забезпечення післядипломної освіти та перекваліфікації фахівців ветеринарної медицини відповідно до кон'юнктури ринку праці, наукове забезпечення магістерських програм, аспірантури та докторантури відповідно до міжнародних стандартів тощо.

Реалізація цього проекту передбачає глобальний результат – створення надійної системи контролю здоров'я тварин в умовах змін клімату в світі, порушень в екосистемах, інтенсивної міграції біологічних об'єктів, значного експорту та імпорту тварин, тваринницької продукції, сировини і харчових ресурсів, що визначає продовольчу безпеку України.

Від редакції. Визначною подією нинішнього року в житті колективу ННІ стало присудження Державної премії України в галузі науки і техніки директору інституту академіку М.І. Цвіліховському.

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

Пишаючись історією, майбутнє творимо сьогодні

У вересні 2013 року вивінюється 185 років з дня заснування Кримського агропромислового коледжу НУБіП України. За останні піввік на навчальний заклад сформувалася в сучасний, високооснащений освітній комплекс з підготовки висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу України.

Матеріал читайте на стор. 7

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

ННІ лісового і садово-паркового господарства

**професор П.І.Лакида,
директор ННІ:**

– Наш інститут – визнаний провідний центр лісової освіти. В його структуру входять два факультети – лісогосподарський та садово-паркового господарства і ландшафтної архітектури, науково-дослідний інститут лісівництва та декоративного садівництва, ботанічний сад, чотири навчально-наукові центри. Бази практичної підготовки та наукових досліджень викладачів, аспірантів і студентів – ВП НУБІП України "Боярська лісова дослідна станція" та Ялтинський навчально-науковий центр біології і екології субтропічних рослин та ландшафтознавства (АР Крим, село Нікіта). Високий рівень освіти і науки забезпечує колектив висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних працівників, серед яких близько 20 професорів, докторів наук і понад 60 доцентів, кандидатів наук.

Найстаріший в Україні і один з найстаріших у Європі, лісогосподарський факультет НУБІП України нещодавно відзначав своє 170-річчя. За цей час він виходив до складу різних, головним чином, вищих навчальних закладів сільськогосподарського спрямування, але готував фахівців для лісової справи. Сьогодні до складу факультету входять 8 кафедр – лісівництва, лісовідновлення та лісорозведення, біології лісу та мисливствознавства, лісової меліорації та оптимізації лісоаграрних ландшафтів, лісового менеджменту, лісової таксації та лісовпорядкування, технології лісогосподарського виробництва, технології деревообробки.

Факультет же садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури доволі молодий – йому всього дванадцять років, та про нього вже знають у світі. До його складу входять кафедри дендрології і лісової селекції, ландшафтної архітектури та садово-паркового будівництва, декоративного садівництва та фітотизації.

Наукову роботу співробітників координує науково-дослідний інститут лісівництва та декоративного садівництва. Робота його вчених спрямована на проведення фундаментальних і прикладних досліджень з актуальних проблем лісової науки, садово-паркового господарства, деревообробних технологій і охорони навколишнього природного середовища. У рамках діяльності НДІ представлено три основні наукові школи: з лісокультурної справи професора Б.Й. Логгінова (розробка наукових основ лісорозведення та лісовідновлення), з лісової меліорації професора В.О.

Бодрова (лісівничий метод боротьби з посухою та ерозією ґрунтів), з лісової таксації професора К.Є. Нікітіна (розробка наукового та нормативного забезпечення системи комплексного обліку лісових ресурсів, дослідження біологічної продуктивності лісів та енергетичного потенціалу лісових насаджень).

Відокремлений підрозділ НУБІП України "Боярська лісова дослідна станція" (на той час Боярський лісгосп) був створений у 1925 році, одночасно з відкриттям лісоінженерного факультету при Київському сільськогосподарському інституті – як навчальна, наукова і виробнича база для підготовки висококваліфікованих спеціалістів для лісової галузі. Сьогодні Боярська ЛДС – це сучасне комплексне державне підприємство, яке поряд з освітніми функціями успішно поєднує комплекс робіт із відтворення, охорони та захисту лісу з переробкою деревини. Нині це – єдине навчальне підприємство на європейських теренах, яке має FSC™ сертифікат лісоуправління та внутрішнього ланцюга поставок.

Маємо і прекрасний ботанічний сад, який створено для збереження, вивчення, акліматизації, розмноження у спеціально створених умовах і ефективного господарського використання рідкісних й типових видів місцевої та світової флори, ведення наукової й навчально-освітньої роботи. Сьогодні він поєднує у своїй структурі науково-дослідні підрозділи трьох інститутів університету – лісового і садово-паркового господарства, рослинництва, екології і біотехнологій, тваринництва та водних біоресурсів. Ботанічний сад входить до Ради ботанічних садів та дендропарків України, є об'єктом природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення.

Головними напрямками міжнародного співробітництва інституту є забезпечення реалізації в Україні пріоритетних завдань переходу до управління лісами і, зокрема, створення та впровадження технологій лісокористування, які забезпечують збереження видового біорізноманіття в лісах, розвиток та впровадження систем сертифікації лісів і лісової продукції, інформатизація управління лісами та використання ІС-технологій, оцінка депонованого вуглецю в лісах України тощо. Основними партнерами інституту є ПАСА, EFI, Шведський університет сільськогосподарських наук, Єльський університет, Університет штату Вермонт, Варшавський університет наук про життя, Бюро лісового насінництва Польщі, Лісова опікунська рада, Глобальний центр моніторингу пожеж.

За останні роки співробітники ННІ ЛіСПГ за підтримки керівництва університету ініціювали ряд міжнародних проєктів щодо розвитку наукового забезпечення охорони лісів від пожеж та зниження пожежної небезпеки в Україні, що забезпечило лідерство університету у цій галузі в Україні. Зокрема, починаючи з 2005 року спільно з Державним агентством з управління зоною відчуження НУБІП України були розпочаті дослідження пожежної небезпеки в лісах зони відчуження Чорнобильської АЕС та моделювання ризиків виникнення великої пожежі, яка призведе до забруднення радіонуклідами територій за межами зони відчуження та навіть за межами України. До даної роботи були підключені найбільш авторитетні в світі освітні та наукові установи, такі як Глобальний інститут сталого управління лісами Єльського університету і Лісова Служба США, Глобальний центр моніторингу пожеж (Німеччина), який має відповідний мандат ООН, ряд міжнародних організацій – Рада Європи, ОБСЄ. Активну фінансову підтримку надавав Родинний фонд Чопівського. Дана робота отримала підтримку найвищого керівництва України: було виділено кошти на проведення наукових досліджень в рамках Державної соціальної програми пожежної безпеки України (2013-2015 рр.). Фінансова підтримка для вирішення даної проблеми також очікується від Глобального екологічного фонду екологічної програми ООН (2014-2017 рр.).

В ході цієї співпраці НУБІП України отримав грант програми Чорноморського басейну Європейського Союзу – для наукового обґрунтування заходів, спрямованих на збереження унікальних лісів Ялтинського гірсько-лісового заповідника та зниження їх пожежної небезпеки (2013-2015 рр.). Для наукового забезпечення цих міжнародних проєктів у нашому інституті створено першу в Україні науково-дослідну лабораторію лісової пірології.

Великі масштаби природних пожеж, які траплялися в останні роки, їх значні наслідки для населення, економіки країни та екосистем вимагають активної регіональної співпраці у даному питанні з країнами регіону. В рамках її розвитку у НУБІП України створений Регіональний Східноєвропейський центр моніторингу пожеж, який працює у тісній співпраці з Глобальним центром моніторингу пожеж. Наш центр слугуватиме спільною платформою, яка буде стимулювати співпрацю між державними службами, що відповідають за пожежну безпеку в лісах, науковими та освітніми установами даного напрямку та громадянським суспільством із загальною метою – підвищення безпеки населення та зменшення негативних наслідків, що їх завдають природні пожежі у таких країнах регіону, як Білорусь, Польща, Молдова, Європейська частина Росії, Туреччина та інших.

Зусилля НУБІП України у попередженні надзвичайних природних пожеж були високо оцінені на міжнародному рівні. Зокрема, наш колега доцент С.В. Зібцев став лауреатом спеціальної нагороди Зеленого Хреста "GREEN STAR AWARD 2013".

Проведення міжнародної науково-практичної конференції на базі університету дозволило отримати міжнародний грант на розробку національного стандарту лісоуправління. В процесі виконання цього проєкту функціонувала національна робоча група, матеріально-технічне і організаційне забезпечення якої здійснювалося університетом. Таким чином, університет "де-факто" отримав статус приймаючої організації для ініціатив з розвитку незалежних міжнародних схем лісової сертифікації.

В Україні поширення отримала сертифікація за схемою FSC - неурядової міжнародної некомерційної організації. Завдяки науковим доробкам кафедр лісового менеджменту, лісівництва, біології лісу та мисливствознавства, протягом 2005-2012 років здійснювалася розробка науково-методичного і інформаційно-консультативного забезпечення лісової сертифікації підприємств лісової галузі. Підготовлено і видано монографію та дві практичні рекомендації з питань лісової сертифікації. За цей же період площа сертифікованих лісів в Україні зростає майже вдвіть – з 143 тис. га до 1301,8 тис. га!

Відбулося інституційне зміцнення лісової сертифікації. З 2007 року функції контактної особи FSC в Україні виконував доцент П.В. Кравець. З липня 2011 року наш колега отримав статус національного представника FSC в Україні, офіс якого знаходиться у нашому 1-му навчальному корпусі.

Інституційна розбудова міжнародної схеми лісової сертифікації на базі університету дозволила перейти до активної впроваджувальної діяльності. За дворічний термін існування офісу, в рамках надання інформаційних і консультативних послуг, до позабюджетного фонду університету залучено більше 150 тис. грн., проведено багато міжнародних і Всеукраїнських семінарів, нарад і акцій, присвячених розвитку лісової сертифікації як ринкового інструменту переходу лісового господарства на засади сталого розвитку.

Не лишилися осторонь і дослідні господарства університету. Протягом 2010-2012 років здійснювалася підготовка до сертифікації Боярської лісової дослідної станції. У 2012 році вона – першою серед подібних господарств на теренах СНД – отримала сертифікат, який засвідчує високий і міжнародно визнаний рівень ведення лісового господарства.

Дубу академіка Погребняка – друге життя

З ініціативи дирекції ННІ лісового та садово-паркового господарства та кафедри ландшафтної архітектури і садово-паркового будівництва було проведено тренінг з використання сучасних методів арбористики з лікування і оздоровлення пам'ятки природи – "Дуба академіка Погребняка".

Практично всі вікові історичні дерева в Голосівському лісі сьогодні носять імена конкретних історичних особистостей, життя яких так чи інакше пов'язане з цією місцевістю. Один з них – дуб у дворі 1-го навчального корпусу, якому співробітники ННІ лісового та садово-паркового господарства дали назву "Дуб академіка Погребняка". До цього хтось із "розумників" спробував назвати його ім'ям одного з комуністичних діячів, який до історії Голосієва ніяким чином не причетний, але назва не прижилася, поступившись світлій пам'яті академіка П.С. Погребняка.

Це дерево минулої зими зазнало сильних пошкоджень і потребувало певних робіт по збереженню та приведенню його до безпечного стану для численних відвідувачів цієї частини території університету.

Професійні фахівці-арбористи під керівництвом випускника факультету садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури Івана Кушніра показали студентам, співробітникам і викладачам ННІ лісового і садово-паркового господарства та інших структурних підрозділів університету сучасні методи входження у крони дерев за допомогою альпіністських технологій та техніку обрізки і формування крон вікових дерев за допомогою спеціалізованих ручних і бензомоторних інструментів. Цими навиками і технологіями Іван оволодів ще у студентські роки – під час виробничого стажування у спеціалізованій фірмі "Park Lesny" (Польща).

Найближчим часом довкола дуба заплановано встановити декоративну огорожу та інформаційний щит з інформацією про життєвий і творчий шлях академіка П. С. Погребняка (1900-1976 рр.) – відомого українського вченого, розробника лісової типології, життя якого було тісно пов'язане з нашим вишем. Він очолював кафедри загального лісівництва і лісового ґрунтознавства Українського лісотехнічного інституту, паралельно в 1946-1956 рр. керуючи Інститутом лісівництва (з 1954 р. – Інститут лісу) АН України. Власне, під вікнами кафедри лісівництва, якою тривалий час керував Петро Степанович, і зростає цей багатовіковий дуб, нагадуючи нащадкам, що життя швидкоплинне, а пам'ять – вічна...

*А.Кушнір, О.Сухова,
доценти кафедри ландшафтної архітектури
та садово-паркового будівництва*

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

Біосоціальне "завтра" економіки

Друга половина і особливо кінець XX століття ознаменувалися стрімкими трансформаційними процесами в напрямку "стійкого розвитку" як результат поглиблення протиріччя між глобальним розвитком суспільства та існуючими політичними, соціальними і економічними системами. Ці протиріччя виражені у вигляді домінування фінансової економіки над ринковою, демографічному зростанні, стійкому безробіттю, розвитку нових технологій, енергетичній та продовольчій безпеці, несприятливих кліматичних змінах. У цифрах дана ситуація виглядає наступним чином (відповідно до офіційно доступних статистичних даних станом на 2005 рік): найбагатші 20 відсотків земель споживають 76,6 % всіх товарів та послуг глобальної економіки, а 20 відсотків найбідніших – 1,5 % світового багатства. Структурне співвідношення України виглядає так 5 відсотків найбагатших людей володіють 65 % багатства, 60% бідних та найбідніших належить 5% загальних статків, середньому класу, що становить 35 відсотків, належить 30% сукупного національного багатства.

Критичною межею становища між "так бути вже не може!" та "як існувати по-іншому?" пройшла системна криза 2008 року. Весь обізнаний світ визнав, що наявний устрій (політичний, економічний, соціальний, демографічний і т.д.) назавжди змінив своє обличчя. І одна з головних тез Декларації тисячоліття ООН "Сучасні нестійкі моделі виробництва та споживання повинні бути замінені з метою забезпечення добробуту сучасного і наступних поколінь", проголошена в 2000 році, набула гострої актуальності. Внаслідок чого такі поняття, як "стійкий розвиток", "неінституціональна економіка", "біоекономіка", "ноосферологія", "теорія граничного споживання" вихлопнулися з тісних наукових кіл та футуристичних досліджень Римського клубу на обговорення широкого загалу. З іншого боку, представники бізнесу, керуючись класичними "економічними" теоріями Адама Сміта і "Оптимумом Паретто" та орієнтуючись на стрімко зростаючі перспективи інвестицій під проекти "стійкого розвитку" у вигляді різноманітних грантів і дотацій від міжнародних фондів та організацій, активно почали розвивати "біотехнологічні" ринки, стихійність та "несвідома" орієнтованість на надприбутки (без врахування соціальної та екологічної складових) яких лише загострила глобальні проблеми.

Поряд з бізнесом різноманітні українські наукові та інституціональні організації, керуючись фінансово підкріпленими вимогами міжнародної спільноти щодо впровадження сталого розвитку, намагаються розробити власні соціально-економічні моделі розвитку майбутнього суспільства на засадах біоекономіки. На сьогодні найбільш активні трансформації в бік біосоціальної економіки відбуваються в аграрній та енергетичній галузях України, і обумовлені вони стрімким розвитком біотехнологій.

З позиції пріоритетів довго- та середньострокового розвитку держави, враховуючи її економічний, соціальний та ресурсний потенціал, до головних напрямів впровадження біотехнологій можна віднести формування ринків біотехнологічної продукції агропромислової сфери та продуктів ферментації промислового призначення і розвиток технологій, що потребують державної підтримки, таких як біогаз та біопаливо.

Безумовно, розвиток біотехнологій забезпечує ряд економічних та екологічних переваг, формує міжсекторальні зв'язки та забезпечує стійкий розвиток, але, з іншого боку, потребує нагального вирішення практичних проблем, основною з яких постає кадрова забезпеченість. Якщо потребу в кваліфікованих фахівцях інженерних та технічних спеціальностей (біотехнологів, вірусологів, агрономів і т.д.) сучасний рівень вищої освіти забезпечує, то підготовка адміністративно-економічного складу працівників потребує структурних перевтілень, що передбачають поліпшеність та орієнтовані на економічно ефективне ведення господарювання з врахуванням стану і розвитку біоресурсів, сталого природокористування (особливо в аграрному секторі), збереження біорізноманіття за умов забезпечення якісного і безпечного життя людей.

Сільське господарство, безумовно, – важлива галузь господарювання для будь-якої країни як механізм забезпечення продовольчої безпеки. У вітчизняних реаліях агропромисловий комплекс займає лідируючі бізнесові та стратегічні позиції розвитку (про що свідчить постійне зростання частки аграрного сектору в економіці держави, що випереджає навіть металургію), і доміантами тут виступають потужні агрохолдинги. Саме вони задають тон і векторність сільськогосподарського виробництва, створюють нову інфраструктуру та активізують ринок праці в регіонах, виходять на

світові фінансові ринки... і організують навчальні центри для підготовки і перепідготовки персоналу. Це викликано тим, що, як не дивно для багатьох, саме сучасні агропромислова та агропродовольча сфери – флагмани у розвитку найсучасніших біотехнологій та техніки, що постійно і динамічно змінюються та потребують нових навичок і практик у їх оволодінні. Навчання фахівців для них обумовлюється наявністю відповідних сучасних лабораторій та дослідних господарств, компютеризованих центрів з відповідним програмним забезпеченням, навчальних центрів з поєднання традиційного з новітнім, необхідністю прорахувати економічну та екологічну ефективність від такої оптимізації, а головне формуванням у майбутніх керівників нового підходу до ведення "сталого" господарювання, заснованого на "зелених", "біоінженерних", "біоінженерних" технологіях з врахуванням якості біоресурсів, потребами об'єктів довкілля і безпеки життя. Підготовка фахівців такого рівня потребує потужної матеріально-технічної бази, кваліфікованих науково-педагогічних працівників, орієнтованих на міжнародний досвід та обізнаних з вітчизняною специфікою. На жаль, такі умови неможливо забезпечити у тиждень строки навіть на базі найпрогресивнішої компанії.

Ряд провідних іноземних вишів вже запровадив програми підготовки фахівців в галузі біоекономіки: шотландський Університет Единбургу, американські університети штатів Айова і Мічиган, голландський Університет Вагінген, французький Університет d'Evry-Val-d'Essonne, австралійський Університет Нової Англії. В Україні перші кроки у бік біосоціальної економіки робить ННІ бізнесу Національного університету біоресурсів і природокористування України. Так, вже створено науково-дослідну лабораторію з дослідження біоекономічних процесів, відповідно обладнану та забезпечену сучасним ліцензійним програмним забезпеченням. Наукові впровадження та дослідження у поєднанні з міжнародним досвідом дозволяють готувати вже свій навчально-методичний матеріал, в результаті чого з нового навчального року введено для підготовки бакалаврів нову дисципліну – біосоціальна економіка. Високий кваліфікаційний рівень викладачів, їх міжнародна співпраця з колегами в науково-дослідницьких проектах та стажування за кордоном, взаємодія адміністрації ННІ з безпосередніми роботодавцями зробили такий крок реальним і перспективним. Апогеем

ННІ бізнесу

професор А.Д. Діброва, директор ННІ:

– Останніми роками в ННІ бізнесу успішно проведено державну акредитаційну експертизу за 4 спеціальностями – "Економіка підприємства", "Облік і аудит", "Фінанси і кредит", "Менеджмент організацій та адміністрування" та напрямом "Менеджмент".

Успішно розвивається МТБ – за минулий навчальний рік створено проблемну наукову лабораторію "Біосоціальної економіки та управління природокористуванням" та 2 нових навчально-наукових лабораторій – кабінет менеджменту і біоекономіки та дейтамайнінгу. Вони оснащені найсучаснішим ліцензійним програмним забезпеченням, що дозволяє здійснювати наукові дослідження та організувати навчальний процес на рівні провідних університетів світу.

Тільки протягом 2012-2013 н.р. викладачі інституту проходили стажування в університетах Колорадо, Огайо (США) за програмою обміну викладачів, Варшавському університеті наук про життя, Західно-Поморському технологічному університеті (Польща), Словацькому аграрному університету (м. Нітра) – за підтримки Національної стипендіальної програми Словацької Республіки, університеті Вайнштефан-Трісдорф (Німеччина). Реалізується спільний науково-дослідний проект у рамках програми науково-технічного співробітництва між Україною та Республікою Словенія "Моделювання фінансової системи для сільського господарства".

Посилено дослідницьку компоненту в підготовці магістрів-дослідників. Зокрема, на економічному факультеті сформовано окремі академічні групи підготовки зазначених фахівців: з спеціальності "Фінанси і кредит" – наукове забезпечення фінансового менеджменту та фінансових послуг для агробізнесу; з спеціальності "Економіка підприємства" – забезпечення сталого розвитку підприємств агробізнесу в умовах глобалізації економічної нестабільності; зі спеціальності "Облік і аудит" – облік, контроль та аналіз в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Протягом 2012-2013 н.р. студенти ННІ бізнесу стали переможцями та призерами ряду Всеукраїнських студентських олімпіад – зі спеціальності "Облік і аудит", IV Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю", Всеукраїнських олімпіад з маркетингу, конкурсу студентських наукових робіт тощо.

Наукові дослідження наших вчених в новому навчальному році будуть спрямовані на розвиток біосоціальної економіки та управління природокористуванням на базі нових розробок ІТ технологій, розробку та впровадження соціально-економічних моделей майбутнього розвитку суспільства на засадах біоекономіки, теоретико-методологічних засад розвитку сільських територій, подальше удосконалення методик фінансових моделей бізнесу планування в сільськогосподарських формуваннях тощо. Продовжені дослідження питань розвитку підприємництва в сільському господарстві, економічного обґрунтування ефективності застосування різних видів біоенергетики в аграрному секторі.

Зараз головними пріоритетами ННІ бізнесу є підготовка до міжнародної акредитації, а також національна акредитація спеціальностей "Адміністративний менеджмент" і "Маркетинг", ліцензування спеціальності "Біржова діяльність", введення в галузь знань "Специфічні категорії" нової спеціальності магістерського рівня – "Управління сільськими територіями".

Від редакції. З нового навчального року студентам ННІ бізнесу вперше в Україні запропоновано новий курс з біосоціальної економіки.

утвердження біосоціальної економіки для широкого загалу, в першу чергу для студентів, які визначатимуться з майбутньою спеціалізацією, повинна стати потужна міжнародна наукова конференція за участю вчених провідних університетів США, країн ЄС, Росії та Японії, що відбудеться на базі НУБіП України в листопаді цього року.

Отож, попри похмури прогнози майбутнього та важкі реалії сьогодення, є велике сподівання, що наша молодь матиме професійний

сплях у майбутнє, і наступне покоління чітко і грамотно зможе у процесі законотворення давати вірні і відповідні визначення сучасним явищам і процесам, які визначатимуть успішність економічного розвитку загалом держави і підприємництва зокрема, а заодно – відроджувати віру в нашу країну та бажання працювати, жити і творити саме на її теренах.

А. Діброва,
директор ННІ бізнесу

ННІ земельних ресурсів та правознавства

професор В.І.Курило,
директор ННІ:

– У поточному році виповнилося 12 років навчально-науковому інституту земельних ресурсів та правознавства. Багато це чи мало? Певно, щоб відповісти на це філософське запитання, потрібно побачити, що було і що є.

Починалася історія інституту з формування науково-педагогічних колективів кафедр. І факультет землевпорядкування, і юридичний факультет мали всього... по одному доктору наук та декілька кандидатів

наук, які забезпечували викладання дисциплін навчальних програм спеціальностей. Паралельно ремонтувався навчальний корпус інституту, формувалася матеріально-технічна та бібліотечна бази, ліцензувалися вищі освітньо-кваліфікаційні рівні, посилювався кадровий склад, створювалися нові кафедри. Сьогодні ж ми на маємо вже 19 докторів наук, професорів (з них штатних – 11) та 58 кандидатів наук (штатних – 5).

Потужний кадровий потенціал дозволив відкрити аспірантуру за

спеціальностями "економіка природокористування" і "охорона навколишнього середовища", "фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів", "земельне право", "аграрне право", "екологічне право", "природо-ресурсне право", "адміністративне право і процес", "фінансове право", "інформаційне право" та докторантуру за 3 останніми спеціальностями.

І, нарешті, принциповим проривом у царині наукової діяльності стало створення спеціалізованих вчених рад з захисту докторських

дисертацій за спеціальністю "економіка природокористування і охорони навколишнього середовища" та кандидатських дисертацій за двома юридичними спеціальностями.

За останній час в інституті сформовані потужні наукові школи – професорів Д.С. Добряка, В.М. Єрмоленка, І.П. Ковальчука, автора цих рядків. Активна і плідна науково-педагогічна діяльність колективу принесла широке визнання його здобутків у державі. За останні 2 роки двом нашим колегам присвоєні почесні звання заслуженого діяча

науки і техніки та заслуженого юриста України. Творчому колективу юридичного факультету під керівництвом професора В.М. Єрмоленка у складі проф. В.І. Курило, доц. О.В. Гафурової, Л.О. Панькової, О.Ю. Піддубного за кращий підручник "Аграрне право України" присуджена Премія імені Ярослава Мудрого.

Тож, підсумовуючи здобутки інституту, варто відзначити його твердий впевнений поступ і в навчально-педагогічній, і в науковій, і в інноваційній діяльності, що підтверджує внесок колективу ННІ у розвиток і утвердження вітчизняної вищої освіти і науки.

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

Природничо-гуманітарний ННІ

**професор В.А. Копілевич,
директор ННІ:**

– Історія людства – це безліч думок навчених життєвим досвідом людей, думок, які одночасно є підґрунтям і для науки, і просвітництва. Очевидно, що освіта відображає досягнення науки і стимулює її невпинний розвиток. Одночасно важко не погодитись з думками професора Московської духовної академії, диякона Андрія Кураєва, адресованих університетам, науці, університетській молоді, про те, що "...природничо-наукова модель пізнання не є єдиною формою раціональності в науці; знання може бути не лише математичним чи фізичним, воно може бути гуманітарним; раціональність же визначається тим, як людина опрацює ту чи іншу інформацію, що надходить до неї, а не тим, із якого саме джерела (лабораторії, інтроспекції, бібліотеки, лекції) надходить ця інформація".

Саме тому в 2001 році, відповідаючи на виклики часу в науково-освітній сфері, в структурі університету з'явився природничо-гуманітарний навчально-науковий інститут, основною метою діяльності якого було поглиблення гуманізації і фундаменталізації професійної аграрної освіти, і одночасно це стало одним із перших кроків до формування поліпрофільного університету, що спрямовує свою діяльність на якість життя.

Дванадцятирічна історія природничо-гуманітарного ННІ не мала б такого динамічного і одночасно раціонального характеру без тих сумнівів, які висловлювала частина скептиків про доцільність цього інституту в аграрному університеті. Однак все це в минулому. Результатом є нинішня структура ННІ, що об'єднує науково-дослідний інститут природничих і гуманітарних наук, педагогічний факультет, навчально-наукові центри соціально-гуманітарних, філологічних, хімічних, фізико-математичних наук і донедавна педагогічних технологій і оцінювання якості освіти. Нині все це працює силами 16 кафедр, де мудре, добре і наукове несуть 25 докторів наук і професорів, 116 кандидатів наук і доцентів та 84 старших викладачів і асистентів.

Поставлене перед інститутом завдання – зміцнення кадрового складу – виконується в останні 5 років щорічним зростанням рівня науково-педагогічних працівників кафедр на 5-6 докторів та кандидатів наук. І вже скоро можна буде звітувати, що майже всі викладачі кафедр відносяться до розряду фахівців вищої наукової категорії. Для цього при кафедрах ННІ соціально-гуманітарних, хімічних, фізико-математичних наук та кафедр педагогічного спрямування працюють докторантура і аспірантура, де нині проходять підготовку 3 докторанти і 55 аспірантів.

Виконання поставлених нині перед колективом ННІ завдань сприяють ідеї і напрями досліджень, сформовані у другій половині ХХ століття та випробувані часом і людьми в рамках діяльності наукових шкіл, які одержали визнання не лише на теренах України, але й далеко за її межами: поліграфічного аналізу біогеохімічних об'єктів професора Є.М. Скобця, електростимуляції неводних професора Ю.Я.

Горенбейна, хімії фосфатів професора Л.М. Щегрова, філософського аналізу системи "людина – природа – суспільство" професора В.П. Ключникова, історіографії проблем наукового та кадрового забезпечення реформування АПК професора Л.Ю. Беренштейна, соціально-політичного розвитку українського села професора В.В. Горака, теорії і методології професійної освіти професора В.К. Сидоренка.

Вихованцями цих наукових шкіл формуються не лише кафедри та наукові підрозділи ННІ, а й забезпечується виконання масштабних наукових розробок за державним замовленням. Так, розпочаті у 1954 році поліграфічні дослідження завершуються нині розробкою вже другого покоління прецизійного аналізатора важких металів і токсичних елементів у воді, ґрунті, рослинній сировині та державних методик виконання їх вимірювання на рівні кращих світових стандартів (до речі, наукове приладобудування належить до завдань дослідницьких університетів). Одним з практичних результатів використання методу інверсійно-хронопотенціометричних вимірювань є успішне виконання на кафедрі аналітичної і біоорганічної хімії та якості води, якій виповнюється 90 років, наукової програми "Моніторинг показників якості і безпеки використання води та організація очистки виробничих стоків у сільській місцевості", особливо важливої з урахуванням входження України до СОТ.

До результатів досліджень наукової школи хімії фосфатів відносяться не лише підготовка 2 докторів і 12 кандидатів хімічних наук, а й розробка більше 250 способів одержання нових твердих аміачних фосфатів мікроелементів, подвійних і потрійних фосфатних сполук та розробка технологій нових видів добрив, преміксів і стимуляторів, захищених патентами на винаходи, міжнародними сертифікатами, технічними умовами. Результати досліджень за цим напрямом у 2012 році відзначені премією Президента України для молодих вчених.

Не менш важливі результати наукових досліджень і в інших напрямках, що за останні п'ять років виражаються вагомими здобутками у вигляді 95 наукових монографій та 2852 наукових та науково-методичних статей, тематику яких можна в основному віднести до наступних актуальних питань сьогодення.

Університетська наука не повинна стояти осторонь освіти, навчання студентів та виховання, а їх дієвість у поєднанні. Саме тому наукові пошуки кафедр гуманітарного, філологічного і педагогічного спрямування з питань розробки і вдосконалення методики навчання, що узгоджуються з Європейськими нормативами в рамках Болонської декларації щодо створення динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, компетентного навчання, формування національних і загальнолюдських цінностей, знайшли практичну реалізацію у розробці нового покоління навчальних підручників і посібників, виданих українською мовою з грифом Міністерства освіти і науки України, кількість лише за 2010-2012 рр. сягнула 145. Це видання з блоків дисциплін філософії, політології,

соціології, історії, англійської мови, німецької мови, французької мови, культурології, хімії, математики, педагогіки, психології, етики, латинської мови, української мови, інформатики тощо, якими сьогодні користуються багато вишів України.

Картина діяльності і розвитку природничо-гуманітарного ННІ не була б завершеною без педагогічного факультету, який у 2005 році увійшов до складу інституту.

"Вчителі наділені владою, про яку прем'єр-міністри можуть лише мріяти", – говорив Уїнстон Черчилль, маючи на увазі не лише вагомий вплив педагогів на процеси державотворення та розбудову громадянського суспільства, а й величезну відповідальність, яка на них покладається. Ще в 1924 році у Київському сільськогосподарському інституті було започатковано агропедагогічне відділення для підготовки агрономів-педагогів і з 1928 року – культурно-технічний факультет, стратегічною метою діяльності яких було створення культури колгоспного землеробства. Нарешті, у 1963 р. засновано педагогічний факультет з метою підготовки викладачів для середніх спеціальних сільськогосподарських навчальних закладів України, Білорусії та Молдови. Ця робота, не втративши актуальності і до сьогодні, продовжується на педагогічному факультеті як перепідготовка фахівців з наданням другої вищої освіти за спеціальністю "Професійна освіта", яка дозволяє отримати кваліфікації інженера-педагога, економіста-педагога, зооінженера-педагога, лікаря ветеринарної медицини-педагога, землевпорядника-педагога. Більше того, з моменту проголошення Україною незалежності загострилися проблеми підготовки педагогів для аграрних і природоохоронних навчальних закладів, викликані тим, що дуже часто у вишах навчально-виховні функції здійснюють фахівці без спеціальної педагогічної освіти, які, може, й володіють своєю спеціальністю, але при цьому мають недостатній багаж знань, вмінь і навичок з психології, педагогіки, методики і технології навчання і виховання, не знайомі з передовим педагогічним досвідом.

Як свідчить досвід, ефективну систему підготовки педагогічних кадрів для аграрних і природоохоронних закладів освіти можна і потрібно створювати лише там, де навчають фахових агрономів, ветеринарів, екологів та інших спеціалістів аграрної і природоохоронної сфери. Якраз у цьому полягає місія педагогічного факультету в поліпрофільному університеті – НУБіП України. Успішну діяльність педагогічного факультету вже протягом 50 років забезпечують, окрім кафедр педагогічного спрямування, й інші, які формують філологічну, соціально-гуманітарну, культурологічну, природничу складові у відповідності до вітчизняних стандартів з урахуванням передового світового досвіду в освіті. При цьому для забезпечення фахової аграрної і природоохоронної підготовки одночасно діє створена ще на початку діяльності нашого інституту система підвищення психолого-педагогічної компетентності асистентів, старших викладачів, доцентів і професорів технологічних кафедр шля-

хом організації функціонування постійно діючих науково-методичних семінарів, курсів підвищення педагогічної кваліфікації, надання консультативних послуг з питань навчальної і виховної роботи, управління освітньою діяльністю, основ загальної і вікової психології, педагогічної майстерності тощо. Крім того, керівництво закладами освіти відповідного профілю вимагає особливого типу менеджерів-лідерів, які мають широкий кругозір, позитивний життєвий досвід, володіють визначеним набором загально-управлінських, власне лідерських і специфічних якостей.

З огляду на це на педагогічному факультеті за останні роки створено систему підготовки не просто педагога, а педагога, спрямованого на гармонійне природокористування, використання біоресурсів, забезпечення якості життя. У цьому відношенні визначеними пріоритетами є "Соціальна педагогіка" та специфічні категорії "Педагогіка вищої школи" і "Управління навчальним закладом". До речі, специфічні категорії підготовки магістрів за своєю суттю – це елементи передових світових технологій безперервного навчання, коли бакалавр будь-якого професійного спрямування одержує іншу уподобану спеціальність магістра. Так навчають у дослідницьких університетах США, і недаремно НУБіП України розпочав процес міжнародної акредитації в Асоціації США SACSCOC.

Успіх кожної педагогічної спеціальності полягає не лише в її ліцензуванні або акредитації. У нашому випадку кожен вид педагогічної підготовки супроводжувався створенням відповідних ефективних спеціалізованих випускових кафедр з висококваліфікованим складом науково-педагогічних працівників, серед яких 9 докторів і 25 кандидатів педагогічних наук. Кафедра педагогіки, з висоти свого 50-літнього досвіду, опікується спеціальностями "Педагогіка вищої школи" та "Професійне навчання". Майже 20 років діяльність кафедри методики навчання і управління навчальними закладами спрямована на передачу студентам знань з теорії і методики професійного навчання, управління навчальним закладом аграрного і природоохоронного профілю. Підготовка магістрів за спеціальністю "Управління навчальним закладом" – це виклик часу, коли стало необхідним керувати установою, що поєднує аграрну освіту, науку і виробництво у ринкових умовах. Адже нині до системи Міністерства аграрної політики і продовольства України входять 23 вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, з яких 11 мають статус національних, та 118 – I-II рівнів акредитації, у т.ч. 92 коледжі і технікуми в складі аграрних університетських центрів. У цілому агроосвіта нараховує понад 250 тисяч студентів. Саме на них покладаються надії в справі розвитку сільськогосподарського виробництва. Для вирішення завдань підготовки такої маси фахівців потрібні висококваліфіковані управлінці-педагоги, які розуміють і будуть враховувати у освітній діяльності специфіку майбутньої професії своїх вихованців.

Крім того, на сучасному етапі розвитку країни існує чітко виражена потреба суспільства і держави у підготовці соціальних педагогів, покликаних надавати різнобічну до-

помогу, консультативну підтримку, сприяти соціальному захисту тощо. Тому в ногу з часом створено кафедру соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті. Успіх педагогічних спеціальностей не був би повним без кафедри соціальної роботи і психології: нині загострюється потреба у новій спеціальності "Практична психологія" для агроферми і екосфери, оскільки проблеми села дуже далекі від вирішення. П'ять років тому було реалізовано подібну актуальність підготовки на педагогічному факультеті фахівців за напрямом "Філологія (переклад)" із спеціалізацією їх діяльності на агроекологічну сферу.

Картина підготовки педагогічних кадрів не була б повною без її культурологічного наповнення. І тут у складі природничо-гуманітарного ННІ знайшлися резерви, започатковані ще на початку 90-х років факультетом громадських професій, кафедрою народної творчості та культури, а вже 10 років – це кафедра культурології. Унікальність її в тому, що, окрім викладачів традиційних для університетської освіти України дисциплін культурологічного циклу, на ній плідно трудяться справжні митці-викладачі творчих дисциплін, що сприяє духовно-культурному становленню особистості студента. Тут працюють народний ансамбль пісні і танцю "Колос", народний духовий оркестр, народний театр "Березиль", студія академічного співу, дівочий вокальний ансамбль "Октава", чоловічий вокальний ансамбль "Амеро", академічний хор, ансамбль бального танцю "Чарівність", хореографічний ансамбль "Дівоче сузір'я", вокально-інструментальний ансамбль "Отáva". Студенти мають змогу долучатися до прекрасного і у музичній вітальні "Золота ліра", гуртку любителів театру "Мельпомена", художній студії "Толосівська палітра", гуртках "Декоративна флористика", "Харизматичний оратор", "Мистецтво сервірування", прес-студії "Ідеал", культурознавчому клубі "Наші регіони". Неформальним любителемським об'єднанням жінок з активною життєвою позицією є жіночий клуб "Гармонія", який спрямовує свою роботу на відродження та утвердження історичних святинь, національних традицій та звичаїв, ідеалів та духовної культури українського народу.

Одночасно функціонують аспірантура і докторантура з підготовки наукових педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Таким чином, створено практично повний цикл навчання і виховання впродовж життя: бакалавр – спеціаліст – магістр – кандидат наук – доцент – доктор наук – професор.

А тому відповідь на складне запитання: "Де навчають вчителів для хлібороба?" – проста: "Ласкаво просимо до Національного університету біоресурсів і природокористування України".

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

ННІ тваринництва і водних біоресурсів

**професор В.В. Дзізюк,
директор ННІ:**

– Україна виборола право приймати у вересні-жовтні 2013 року Всесвітній 43-й конгрес Апімондії – Міжнародної федерації національних асоціацій бджолярів. Він об'їде стати найбільшим міжнародним галузевим конгресом в історії України: очікується, що на цю подію до української столиці з'їдуться близько 12 тисяч учасників і гостей з усіх кутків світу, багатьох з яких прийматиме кафедра бджільництва ім. В.А. Нестеродського. Гільдія медоварів України провела на базі кафедри Всеукраїнський конкурс питних медів. Тут було продемонстровано відродження древніх традицій благородного використання меду та

виробів з нього, що є однією з унікальних особливостей пасічництва в Україні. Кращі зразки питних (неалкогольних) медів отримали почесні відзнаки, а деякі українські медовари запрошені на подібні акції в Казахстан, Німеччину та інші країни.

Україна входить в першу п'ятірку країн з виробництва меду. На міжнародному рівні вона стала відома ще в 1814 році, коли українцям Петро Прокопович винайшов перший в світі розбірний рамковий вулик. Сьогодні є ряд наукових установ, які можуть пишатися своїми розробками у цій сфері, і серед них – кафедра бджільництва ім. В.А. Нестеродського ННІ тваринництва і водних біоресурсів – єдина в Україні.

В жодному виші більше немає такої кафедри, яка б займалась підготовкою кадрів з бджільництва. Її науковці створили внутрішньопородний тип української породи бджіл – хмельницький, технологію, яка дозволяє одержувати племінний матеріал за рахунок штучного осіменіння бджолиних маток. Тож штучне осіменіння тепер використовується і в бджільництві. Тобто, нам є чим поділитися з міжнародною спільнотою.

На пасіці кафедри впроваджується інноваційний проект "Апітерапія", в основі якого використання цілющих властивостей бджіл для оздоровлення людей.

– Днями гостем нашого інституту – був колега з Швейцарського

науково-дослідного інституту органічного виробництва аграрної продукції, доктор Флоріан Лейбер, – розповідає завідувач кафедри О. Лосев. – Його захопленню від нашої пасіки не було меж! Особливо сподобався будинок на два вулики-кушетки з інгаляційними вікнами, який має терапевтичні лікувальні властивості. Така апітерапія базується на близькому контакті людини з бджолиними сім'ями через мікрівібраційний масаж, що виходить з бджолиного вулика: негативно заряджені іони, що утворюються в польоті бджоли і стікання електричних зарядів з волосків на тілі комахи та інгаляції сумішшю бджолиного меду, прополісу і квіткового нектару.

Окрім кафедри бджільництва, до складу факультету технології виробництва та переробки продукції тваринництва входять ще 5 кафедр, які готують фахівців експертів і аналітиків з питань тваринництва. Другий наш факультет – рибогосподарський – налічує 3 кафедри, що ведуть підготовку спеціалістів для галузі рибництва.

Більше 6 тисяч фахівців для тваринництва і близько 500 для рибництва – саме стільки молодих людей вже отримали дипломи нашого інституту та його попередників, що раніше входили до складу УСА, а потім аграрного університету. Відчувається, що інтерес до професій, яких набувають на наших факультетах, не згасає. Сьогодні інститут готує бакалаврів і магістрів для тваринництва і рибного господарства.

Закінчення на стор. 7

ННІ післядипломної освіти

**професор М.М. Кулаєць,
директор ННІ:**

– *Маріє Михайлівно, за великим рахунком, навіщо країні потрібен ваш інститут?*

– Кадровий, особливо кадрово-управлінський, фактор організації виробництва завжди був визначальним для розвитку економіки. Його значення істотно зростає на перехідних періодах соціально-економічного розвитку і тим більше в кризових ситуаціях, коли потрібно освоювати нові підходи до організації і управління виробництвом, які б відповідали умовам не тільки сьогодні, але й майбутнього України. Тому надзвичайно важливим є вирішення проблеми підвищення ефективності використання кадрово-управлінського складу агроформувань, від якого залежить поступальний розвиток виробництва.

В умовах економічної кризи і циклічності її повторення дуже важливо мати в складі апарату управління, керівників і спеціалістів агропромислових галузей фахівців, які володіють знаннями для розробки і реалізації антикризових заходів, впровадження новітніх технологій вирощування сільськогосподарських культур, енергозбереження, підвищення ефективності господарювання тощо. Важливу роль в цьому відіграє система підвищення кваліфікації керівних працівників, спеціалістів АПК, педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів України. Велику роль в ній відіграє Національний університет біоресурсів і природокористування України – провідний виш країни з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців для агропромислової та природоохоронної галузей економіки. В його складі функціонує наш ННІ післядипломної освіти, який організовує, координує і проводить навчальний процес з вдосконалення професійної майстерності керівників і спеціалістів АПК.

Отримавши в спадок від колишнього Міністерства сільського господарства України інститут післядипломної освіти керівників і спеціалістів АПК, керівництво університету зробило все, щоб зберегти кращі традиції знаного в той час в Україні навчального закладу з підвищення кваліфікації фахівців агро-

промислового комплексу та покращити стиль і методи його роботи, зміцнити матеріально-технічну базу і кадровий потенціал.

– *Які основні напрями роботи інституту?*

– Це підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців агропромислової і природоохоронної галузі, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, підготовка і перепідготовка фахівців з наданням другої вищої освіти, підготовка магістрів напряму "Державне управління" спеціальності "Державна служба" і дорадників та експертів-дорадників.

– *Хто ваш головний замовник?*

– Головний замовник цього виду послуг – Міністерство аграрної політики та продовольства України, яке щорічно формує план-графік підвищення кваліфікації працівників і фахівців агропромислового комплексу України, складений на підставі замовлень Мінагрополітики АР Крим, головних управлінь агропромислового розвитку обладміністрацій та формувань при міністерстві.

Обсяг слухачів – державних службовців, керівників і фахівців аграрних підприємств, установ і організацій з напряму "Державне управління" – складає 3 тисячі осіб та за акредитованими в університеті напрямами (спеціальностями) – 3650.

Наприклад, лише за попередній рік у нас пройшли підвищення кваліфікації 4654 слухачі – державні службовці, керівники і спеціалісти державних підприємств і установ, сільські і селищні голови, педагогічні і науково-педагогічні працівники вищих України, керівники та фахівці ветеринарної та фітосанітарної служби України, керівники і фахівці підприємств недержавної форми власності.

Користується популярністю серед державних службовців магістерська програма зі спеціальності "Державна служба". Не менш актуальними в останні роки стали програми здобуття другої вищої освіти шляхом підготовки та перепідготовки за акредитованими напрямами (спеціальностями): чи потрібен кращий коментар?

Важливим напрямом роботи інституту є підготовка та підвищення кваліфікації дорадників та ек-

спертів-дорадників. 769 чоловік пройшли підготовку і склали кваліфікаційні іспити на право здійснення дорадчої діяльності.

У 2012-2013 рр. закріпилася позитивна тенденція зростання показників у роботі інституту за останні шість років, тобто за час, впродовж якого ННІ післядипломної освіти перебуває у складі університету і тісно співпрацює зі всіма його ННІ. Так, у минулому році на підвищенні кваліфікації працювали 18 академіків і членів-кореспондентів НАН і НААН України, 86 професорів, докторів наук, 265 доцентів і кандидатів наук, 198 висококваліфікованих керівників і спеціалістів Мінагрополітики та його відомств.

Дирекція інституту постійно працює над пошуком можливостей залучення до навчання на курсах підвищення кваліфікації все ширшого кола слухачів. Це, в першу чергу, проведення виїзних занять безпосередньо на місцях – в університетах, коледжах, технікумах системи аграрної освіти.

У складі ННІ післядипломної освіти створено центр підвищення кваліфікації керівних кадрів, спеціалістів, педагогічних і науково-педагогічних працівників агропромислової та природоохоронної галузей на базі державного підприємства "Навчально-дослідний племінний птахівничий завод ім. Фрунзе НАУ". Тут мають змогу підвищувати кваліфікацію птахівники, бджолярі, спеціалісти галузі овочівництва з південних регіонів України.

Порівняно з 2011 роком загальна сума надходжень позабюджетних коштів до спеціального фонду університету зростає майже на 700 тис. грн. і склала 7,6 млн. грн. Середній темп змін за 2006-2012 роки – 152,3%. Зароблені ж кошти направляються на розвиток матеріально-технічної бази університету.

– *Які навчальні програми користуються найбільшою популярністю?*

– Впродовж останніх десяти років понад 38 тисяч слухачів пройшли у нас навчання за програмами підвищення кваліфікації. Причому помітна позитивна динаміка чисельності керівників, спеціалістів, педагогічних і науково-педагогічних працівників. Якщо у 2003 році в інституті навчалися 3010 чоловік, то у 2013 очікуємо – 4300. Тобто по-

треба у підвищенні кваліфікації для фахівців аграрної сфери є стабільною.

Якщо у 2003 році навчання слухачів здійснювалося за 47 програмами, то у 2012 році їм запропоновано вже 58.

Найбільшим попитом користуються програми для таких категорій слухачів, як начальники та заступники начальників головних управлінь ветмедцини в областях і АР Крим, управлінь ветмедцини в містах і районах України, директори, завідувачі, провідні лікарі, хіміки-токсикологи регіональних (обласних), міських державних лабораторій ветеринарної медицини тощо, керівники і спеціалісти територіальних органів Держкомзему України, спеціалісти Державного агентства земельних ресурсів України, начальники та їх заступники, головні спеціалісти, завідувачі пунктів, державні інспектори державних інспекцій з карантину рослин України та державних інспекцій захисту рослин. Велике зацікавлення до навчання у нас виявляють голови сільських і селищних рад, фахівці тваринницької галузі і сільськогосподарських дорадчих служб – дорадники та експерти дорадників, педагогічні і науково-педагогічні працівники вищих аграрних навчальних закладів України I-IV рівнів акредитації, власники особистих селянських і фермерських господарств, які надають послуги з сільського зеленого туризму.

Популярність цих програм забезпечена в першу чергу завдяки тому, що НУБіП України має статус дослідницького. Серед 20 найпрестижніших університетів НУБіП України впродовж останніх п'яти років займає 7-ме-9-те місце у загальнодержавному рейтингу.

– *Які перспективи інноваційної діяльності в підвищенні кваліфікації?*

– В складі ННІ післядипломної освіти створено центр підвищення кваліфікації керівних кадрів, спеціалістів, педагогічних і науково-педагогічних працівників агропромислової та природоохоронної галузей. На базі ДП "Навчально-дослідний племінний птахівничий завод ім. Фрунзе НАУ" щорічно підвищують кваліфікацію біля 500 фахівців птахівничих господарств України різних форм власності, бджолярів та інші категорії слухачів з південних регіонів України.

Більше тисячі педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів України мають змогу щорічно підвищувати свою кваліфікацію на місцях.

Потужною базою для проведення виїзних занять зі слухачами курсів підвищення кваліфікації на найближчу перспективу стануть навчально-дослідні господарства університету, в яких сьогодні проводиться повна реконструкція тваринницьких приміщень за європейськими стандартами, впроваджуються новітні технології вирощування і переробки сільськогосподарської продукції.

А якою є думка відповідальних працівників, які співпрацюють з ННІ післядипломної освіти?

О.В. Сень, заступник міністра аграрної політики та продовольства України – керівник апарату:

– Міністерство аграрної політики та продовольства України покладає великі надії на ННІ післядипломної освіти НУБіП України щодо реалізації програм навчання впродовж життя і їх впровадження в аграрне виробництво. Тут створені належні умови для навчання і проживання слухачів. Все це сприяє тому, що з року в рік у ННІ нарощується контингент слухачів. Привабливими стали проекти на замовлення аграрних бізнесових структур.

О.С. Качний, голова Київської обласної ради:

– ННІ післядипломної освіти дійсно є потужним підрозділом з підвищення кваліфікації керівних працівників, спеціалістів, педагогічних та науково-педагогічних працівників вищих аграрних закладів I-IV р.а. Ми знаходимо взаєморозуміння, тож у вересні-листопаді поточного року саме за нашої ініціативи у восьми районах області відбудуться короткострокові семінари з питань удосконалення роботи органів місцевого самоврядування. Дуже корисним є і те, що голови сільських і селищних рад відвідають з викладачами інституту комітети Верховної Ради і візьмуть участь в парламентських слуханнях, що стосуються діяльності органів місцевого самоврядування.

КОМПЛЕКС НУБІП УКРАЇНИ

ННІ тваринництва і водних біоресурсів

Закінчення. Поч. на стор. 6

ства з напрямів підготовки "Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва", "Водні біоресурси та аквакультура" та спеціальностей "Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва", "Водні біоресурси" виробничих і дослідницьких спеціалізацій. Навчальний процес забезпечують 92 викладачі, в т.ч. два академіки НААН України і член-кореспондент НАН України.

На базі навчальних і наукових лабораторій ведуться фундаментальні і прикладні наукові дослідження. Вчені ННІ, які займаються селекційно-плеємною справою, розробили теоретичні основи збереження генофонду локальних і зникаючих порід та видів тварин. Науковці і викладачі кафедри годівлі тварин та технології кормів ім. П.Д. Пшеничного розробили методологічні основи сучасної оцінки якості кормів та нормованого живлення тварин за різних технологій виробництва продукції тваринництва. Викладачі-генетики кафедри генетики, розведення та репродуктивної біотехнології тварин ім. М.А. Кравченка спільно з Українською лабораторією якості і безпеки продукції АПК досліджують генетичну структуру на рівні ДНК великої рогатої худоби, коней, поні, овець, свиней, риби і бджіл для розроблення індивідуальних і видових генетичних паспортів сільськогосподарських тварин.

Разом з цим в інституті розробляється і реалізується інноваційний проект ембріотрансферу у м'ясному скотарстві. Нині поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності в Україні – всього близько 45 тисяч (!), хоча необхідний мінімум для забезпечення потреби населення у яловичині на рівні фізіологічної норми складає півтора-два мільйони голів. А в Україні, особливо в її північній частині, є всі умови для розведення спеціалізованих порід великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності.

Як же відновити високопродуктивне м'ясне скотарство? Закуповувати племінний молодик м'ясних порід худоби – дорого. Та вихід є: використання сучасних методів репродуктивної біотехнології – ембріотрансфер. Наш інститут має такі напрацювання. У 2010-2012 роках у навчально-дослідному господарстві "Агрономічна дослідна станція" від пересадок розморожених ембріонів тварин породи абердин-ангус народились 15 бугайців і теличок (до речі, ці ембріони були закуплені в Канаді і майже 30 років зберігались у рідкому азоті за низької температури).

Ще одна гордість інституту – кафедра конярства, кіннозаводства та економіки тваринництва. До її структури входить центр спортивного конярства, створений для розвитку кінного спорту та популяризації його серед студентів. Тут утримуються близько 40 коней дев'яти порід, в т.ч. дві породи поні. Щорічно в центрі проводяться змагання на Кубок Дарлінга та відкрита першість НУБІП України, які збирають команди спортивних товариств Києва та областей України. Центр кінноспортивного конярства університету спільно з центром соціального захисту населення планує проводити курс занять з іпотерапії для дітей-інвалідів. Він триватиме три місяці і проводитиметься за індивідуальними програмами під наглядом фахівців та лікаря-іпотерапевта.

На базі навчальної лабораторії птахівництва студенти освоюють практичні знання з розведення і вирощування птахів.

Також інститут займається підготовкою фахівців для не менш важливої галузі господарства – рибиництва. Про зацікавленість молоді у цій спеціальності свідчить конкурсна ситуація останніх років. От і в нинішню вступну кампанію на 50 місць державного замовлення подано 497 заяв абітурієнтів. Особливістю підготовки, на відміну від інших вишів, є те, що студенти закріплюють здобуті теоретичні знання на передових рибогосподарських підприємствах України та близького і далекого зарубіжжя, що є вкрай важливим в сучасних умовах ведення бізнесу. Стратегічним баченням підготовки цих фахівців є надання їм можливості освоїти сучасні світові технології розведення та вирощування коропових, лососевих, осетрових та інших цінних видів риби під час проходження практики за кордоном. Ледь не половина з них виїждять за рубіж, особливо в Росію, яка веде величезну роботу по відновленню осетрових в басейні Каспійського моря. Родзинкою міжнародної співпраці є те, що наші студенти – єдині в Україні, хто має можливість набувати практичних знань з рибиальства під час тримісячних виходів у Світовий океан з курсантами Калінінградського університету на знаменитому паруснику "Крузенштерн". Нині уже діють договори про співпрацю і обмін студентами з Астраханським і Калінінградським державними технологічними університетами, Національним ліцеєм ім. Луї Пастера (Франція). В перспективі співпраця з університетом Луїзіани, з Індійським сільськогосподарським університетом (м. Пантангар).

Ще один перспективний проект – екологічна паспортизація. Це дає змогу прогнозувати стан іхтіофауни та управління рибопродуктивністю водою комплексного призначення та провести виготовлення екологічних паспортів.

Обов'язковим елементом практичної підготовки фахівців є навчальні та технологічні практики, які студенти проходять у навчально-дослідних господарствах університету, Київському іподромі, кінних заводах, Голосіївській навчально-дослідній пасіці, провідних племінних заводах, племоб'єднаннях, селекційних центрах України, установах НААН України, провідних господарствах.

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

Пишаючись історією, майбутнє творимо сьогодні

Особливо значущим в історії Кримського агропромислового коледжу став 1964 рік, коли навчальний заклад перевели з Ялти в село Маленьке Сімферопольського району – на базу Кримської дослідної станції садівництва. Будівництво, формування навчального комплексу почалося на пустирі. Часом не вистачало елементарного, але, як завжди, спрацював людський потенціал. Незважаючи на труднощі, впевнено нарощувалися обсяги підготовки, удосконалювалася навчально-матеріальна база. З 1966 року починається підготовка агрономів з захисту рослин. А ще за рік бухгалтерське відділення було переведено з Ялти в село Маленьке.

Майже 40 років очолював роботу навчального закладу мудра і дуже відповідальна людина – Е.А. Верновський. Та й, знаходячись на заслуженому відпочинку, Емануїл Абрамович бере активну участь у житті нашого колективу, надає велику допомогу порадами і рекомендаціями, зустрічається із студентами, є наставником для тих, хто проходить технологічну практику у фермерських господарствах Німеччини.

Емануїл Абрамович згадує: "Характерна риса нашого колективу – ми ніколи не йшли за часом (не пливли по волі хвиль), а прагнули мати те випередження, яке б забезпечувало динаміку розвитку навчального закладу і можливість проєктувати майбутнє".

Кожне десятиліття сучасного етапу історії по-своєму змістовне. У 70-ті роки навчальний заклад успішно розвивається: з'являються ще 4 гуртожитки, навчальний корпус № 2, спортивний комплекс, територія озеленюється. Педагогічний колектив поповнюється новими викладачами. Поліпшуються житлово-побутові умови. З відкриття гуртожитку № 7 мешкання студентів стало комфортніше. Організація харчування студентів стала неодмінною складовою всього навчально-виховного процесу. У житті навчального закладу з'являються нові цікаві традиції, досягнення, успіхи. Все це свідчить про відродження навчального закладу і його перетворення.

За короткий термін тодішній радгосп-технікум Кримської дослідної станції садівництва досяг високих результатів. В 1978 р. на честь 150-річчя з дня заснування технікум був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора,

а п'ять років потому занесений на Українську дошку пошани. У 90-ті роки з'являється 3-й навчально-лабораторний корпус, починається комп'ютеризація навчального процесу, розвиваються міжнародні зв'язки, розширюється співпраця з Кримським аграрним університетом, з'являються всі підстави для підвищення статусу, і в 1993 році він реорганізується в коледж з II рівнем акредитації. Враховуючи зростаючу роль банків в умовах ринкової економіки, в 1994 році була введена спеціалізація "Бухгалтерський облік у банках", випускники якої зіграли істотну роль в розвитку банківської системи Криму і півдня України.

У навчальному процесі активну участь беруть вчені науково-дослідних установ Криму, в т.ч. 3 доктори, 18 кандидатів наук, які проводять заняття на своїх експериментальних ділянках, керують дослідною роботою студентів. Росте інтеграція з ПФ "Кримський агротехнологічний університет" НУБІП України з питань навчально-методичної і виховної роботи, а в 1994 році створено навчально-виробничий комплекс. У його рамках кращі студенти продовжують навчання в університеті і мають можливість через два-три роки здобути повну вищу освіту, удосконалюється підготовка бакалаврів за фахом "Облік і аудит".

Нові часи – нові вимоги. Без надійної підтримки технікумам та коледжам функціонувати досить нелегко. І в 2005 році тодішній Національний аграрний університет (нині НУБІП України) гостинно прийняв до своєї структури Кримський агропромисловий коледж, що дозволило розширити перспективи розвитку нашого навчального закладу.

Інтеграція з інститутами та кафедрами НУБІП України, реалізація ступеневої освіти з факультетами ННІ бізнесу та Українського ННІ якості біоресурсів та безпеки життя дають можливість вести підготовку кадрів відповідно до стандартів вищої школи. Налагоджена систематична та плідна робота з професорсько-викладацьким складом та кафедрами ентомології, інтегрованого захисту рослин, біржової діяльності, фінансів, землевпорядного проєктування та інших, організовуються виїзні заняття до НУБІП України студентів коледжу.

Завдяки фінансовій підтримці університету в господарській діяльності, коледж отримав можливість автономії водо- та теплопостачання.

Сьогодні модель навчального закладу вже має елемент вишу III р.а., перелік спеціальностей синтезує великі можливості інтеграції з факультетами базових університетів і перспективи підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня студентів. Це стає можливим завдяки правильно вибраному напрямку нашого головного університету, що розвивається, до оптимізації ступеневої підготовки і повному використанню потенціалу вишів I-II рівнів акредитації в підготовці бакалаврів.

Нині навчально-виховний процес в коледжі здійснюється в 4 навчальних корпусах, 60 кабінетах і лабораторіях, 6 гуртожитках. Для фізичної підготовки молоді є прекрасний спортивний комплекс. Акторський зал навчального закладу розрахований на 300 місць, читальний зал і бібліотека обладнані комп'ютерною і оргтехнікою на 160 місць; кабінети і лабораторії мають необхідне устаткування, навчально-методичне забезпечення згідно вимог навчальних планів всіх спеціальностей.

Навчально-дослідне господарство коледжу має понад 100 га земельних угідь, які забезпечують практичну підготовку і організацію науково-дослідної роботи.

У нас працюють заслужені працівники освіти і заслужені вчителі України і АПК, відмінники аграрної освіти і науки, освіти України. Педагогічний колектив значно поповнився молодими викладачами. Десять викладачів є аспірантами і здобувачами.

Кількість студентів, особливо бакалаврів, поступово збільшується в 2014 році наблизиться до 1000. Напрямами підготовки і спеціальностями оптимізуються в умовах інститутів і факультетів університету, тому ступенева освіта теж росте. Активно розвивається науковий потенціал. Відповідно до рішення вченої ради університету ми відрегулювали напрями і теми науково-дослідної роботи, пов'язані із закладами регіону.

Особливо хочу відзначити допомогу ПФ "КАПУ" і висловити подяку керівництву університетів за підтримку в створенні таких структурних підрозділів на базі коледжу, як кафедри. Ми вже маємо в коледжі дві кафедри.

Ось так колектив коледжу зустрічає ювілей, на який запрошуємо всіх наших друзів. А їх у нас багато...

В.Соченко,
директор коледжу

НАШІ ЗА КОРДОНОМ

"Пройтися центром Токіо в українських вишиванках – це щось неймовірне!"

інтересу, який японці проявляють до української мови і культури.

Відчуття були незабутні: пройтися центром Токіо з гімном Ук-

раїни в національному одязі і бачити здивовано-захоплені погляди перехожих, які все це спостерігали, – це щось неймовірне!..

Такого площа Шібуя – найбільш активне перехрестя світу, яке за день перетинають 300 тисяч пішоходів – ще не бачила. У центрі Токіо українські студенти з НУБІП України, які паралельно навчаються в Токійському аграрному університеті, провели парад національних вишиванок, у якому взяли участь більше п'ятидесяти людей.

– Нашу ходу прийшли підтримати білоруси, а також багато японців... у вишиванках і шароварах, які, до того ж, непогано розмовляють українською, – розповідає студент магістратури факультету інженерії агробіосистем і ТАУ Назарій Шкурупій. – Я навчаюся в Токіо вже чотири роки, і вже не дивуюся тому

СЛАВНІ ІМЕНА

В команді академіка Віктора Глушкова

24 серпня видатному українському вченому, засновнику і керівнику Інституту кібернетики НАН України академіку В.М. Глушкову виповнилося б 90 років. Своїми враженнями про нього ділитися наш колега – доктор технічних наук, професор кафедри комп'ютерних мереж і телекомунікацій М.Васюхін.

З упевненістю можна сказати: всім, чого досяг за життя в науці, завдячую випадку, який привів мене в команду цієї видатної людини і визначив все життя.

12 квітня 1961. У космосі – Юрій Гагарін. А через кілька днів вперше я почув ім'я Віктора Михайловича Глушкова. У той момент я був студентом 3-го курсу Донецького політехнічного інституту, після закінчення якого був направлений на роботу в Науково-дослідний інститут управляючих обчислювальних машин (м. Северодонецьк Луганської області), побував у складальному цеху Северодонецького приладобудівного заводу, в якому тоді збирали одну з перших серійних в СРСР обчислювальних машин – "Промінь". Ось тоді дізнався, що вона була розроблена під керівництвом В.М.Глушкова в Інституті кібернетики Академії наук України. Мені, вчорашньому випускнику трохі незвично було чути слово "кібернетика" у позитивному контексті, оскільки у всіх довідниках і філософських словниках було написано: кібернетика – то буржуазна псевдонаука. Ще недавно, студентом, я таврував цю науку на філософських семінарах, як "розульну дівку імперіалізму". І в голові яось не вкладалося, що інститут цієї дивної науки – кібернетики – зміг народити таку дивовижну річ, як "Промінь". З архітектурою і науково-технічними рішеннями цієї машини довелося познайомитися тільки-но потрапив у відділ розробки.

Звичайно, зараз можна говорити про її недоліки, малі розміри ОЗП, ПЗП, проблеми з периферійними пристроями та ін. Але, як би там не було, вона показала нам геніальність думки її творців, котра полягала не тільки в тому, як слід робити класичні ЕОМ, але й які її недоліки треба враховувати при розробці наступних поколінь машин. Це стосувалося всіх компо-

нентів машини "Промінь". Вона була для нас, розробників, ніби тренажером, полігоном, а потім вже машиною для інженерних розрахунків.

Мені довелося вивчити і застосувати три системи елементарної бази: ферит-діодну, імпульсно-потенційну та більш перспективну – потенційну. Так от перспективність останньої була доведена через широкі її застосування у ряді машин і систем, перш за все серії "Урал". А першу інформацію про цю систему ми отримали зі звіту, підготовленого співробітниками Інституту кібернетики В.Калинчуком і С.Забарою. Кілька його примірників були передані В.М.Глушковим в ряд організацій країни, в т.ч. в НДІУОМ, де я тоді працював, і ми зачитували їх "до дірок". Звичайно, перебуваючи у відрядженнях в нашій головній організації – Інституті автоматки, я не міг не познайомитися і не поспілкуватися, так би мовити "вживу" з авторами цього звіту. До речі, тоді Інститут кібернетики знаходився неподалік сільгоспакадемії – на вулиці Велика Китаївська (нині проспект Науки).

Тоді в обчислювальній техніці були проблеми із створенням пристроїв введення-виведення, в т.ч. і швидкодіючих з великими екранами. А я саме почав брати участь у розробці станції індикації графічних даних, яка згодом дозволила створити цілий ряд вітчизняних відеосистем і графічних навігаторів дисплеїв.

Член-кореспондент АН України Б.М.Малиновський запропонував мені вступати до нього в аспірантуру. Моїм науковим керівником став завідувач відділу В.П. Держач – перший аспірант В.М.Глушкова в Інституті кібернетики (згодом доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії СРСР).

Аспірантура пролетіла як мить, але і вона могла б скласти життя, що

вирувало у відділі фізико-технологічних основ кібернетики (ФТОК). Тематика була різноплановою, але загальний вектор – один: розробка теоретичних і прикладних проблем створення елементарної бази – основи обчислювальної техніки і на її базі – нових принципів побудови перспективних машин і систем. Тому відділ був комплексним, що й визначало його кадровий склад: у ньому були хіміки, фізики, електрики, радисти, складуви, вакуумники, програмісти, системотехніки і навіть механіки і слюсарі. Віталій Павлович так організував роботу, що кожен не тільки знав свою довготривалу задачу, а й одно-моментні, оперативні завдання поточного моменту.

З Глушковим познайомитися особисто допоміг випадок. Одного разу Віталій Павлович сказав мені, що у них з Віктором Михайловичем народилася ідея: застосувати симетричні напівпровідникові перемикачі з пам'яттю (одну з розробок ФТОКу) не тільки для комутації електролюмінесцентних комірок для великих мозаїчних екранів, але і для різних пристроїв пам'яті, в т.ч. з перезаписом. Перша робота була темою договору з СДКБ ЛДІ (що розташовувалося у м. Жуковський Московської області, в якому потім з'явилася Зоряне містечко), друга – стосувалася пам'яті для ракет і здійснювалася на замовлення Інституту автоматки Міністерства середнього машинобудування.

Зауважу, що В.М.Глушков вмів добре підбирати кадри. М.М. Амосов, І.Д. Войтович, В.П. Держач, Г.М. Добров, О.Г. Івахненко, В.І. Іваненко, Ю.В. Капітонова, В.М. Кунцевич, Б.М. Малиновський, Т.П. Мар'янович, В.С. Михалевич, І.М. Молчанов, О.В. Палагін, І.В. Сергієнко, В.І. Скуріхін, А.О. Стогній, З.Л. Рабинович, К.Л. Ющенко, Н.З. Шор – це дійсно видатні вчені, які зробили в науці багато.

В.М. Глушков часто виїздив за кордон, а повертаючись, завжди робив доповідь про поїздку, ділився думками – і відразу ж давав доручення, націлював на перспективні розробки. Такі доповіді робилися, як правило, у великому конференц-залі, який був завжди переповнений. У його виступах все більше озвучувалася ідея – використовувати переваги соціалізму шляхом створення загальнодержавної автоматизованої системи управління народним господарством. Скорочено – ЗДАС, для республіки, складової частини Союзу, – РАС.

Цією проблемою він був захоплений повністю. Буваючи у нас у відділі, сидючи за пультами машин Київ-67 і Київ-70, відзначаючи успіхи чи сварячи за невдачі, він проробляв інструментарій реалізації своєї грандіозної ідеї – системний (або комплексний) підхід та його основні етапи: постановка цілей, параметризація, створення моделі управління, випробування цієї моделі і знову коригування

цілей, якщо результат незадовільний. При цьому підкреслював, що ніяка автоматизована система працювати не буде, якщо перший керівник системи некомпетентний. Звідси і був введений "принцип першого керівника".

Детально свій системний підхід В.М.Глушков викладав на лекціях на кафедрі Московського фізтеху, яка була створена за його ініціативою і до цих пір успішно функціонує в стінах Інституту кібернетики.

Яось після лекції Віктора Михайловича, обговорюючи його думки, я познайомився з вельми яскравою людиною – Миколою Биченком. Пізніше йому було доручено створити незвичайну лабораторію – групу представників В.М. Глушкова, тобто помічників, здатних брати участь у виробленні концепцій, перспективних стратегій і шляхів щодо створення ЗДАС, а на республіканському рівні – РАС УРСР. Доктори наук для цих цілей не підходили: у них вже склалася тематика, колективи, а от молоді амбітні кандидати наук – те, що потрібно.

Велика увага приділялася створенню інваріанту моделі галузевої системи – основному шляху до уніфікації багатьох її ланок і здешевленню розробки. Куратором лабораторії став один із заступників директора – А.О. Стогній, член-кореспондент АН України та Росії. Розумний, енергійний, іноді різкий, але на диво ввічливий, він був одним з "здвох коней" Віктора Михайловича (як він сам говорив про себе) і застосовував цей термін до нас, співробітників лабораторії. А от перший заступник директора Інституту кібернетики академік В.С. Михалевич жартома називав нас молодими "кандидатами-розбійниками" – за наполегливість.

В.М.Глушков проводив з нами бесіди з тактики поведінки при виконанні завдань, пов'язаних з тематикою. Як приклад, розповідав, що він тільки на тринадцятий раз потрапив до голови Ради Міністрів СРСР О.М. Косигіна, щоб підписати важливий документ. "Якщо вас виселяють у двері, лізьте у вікно. Якщо вас виштовхують у вікно, лізьте через трубу. Аж до того, що поставте розкладачку у адміністратора керівної особи, який повинен підписати ваш документ. Завжди відстежуйте рух цього документа. Ви завжди повинні знати, де і в якому стані він перебуває, від кого залежить його подальше просування. Тільки тоді можна чогось добитися" – це майже дослівні його вирази.

В.М.Глушков розповідав: "... У 60-ті роки у нас в країні всі організації були погано підготовлені до прийняття обробки економічної інформації. Вина лежала як на економістах, які практично нічого не рахували, так і на творцях ЕОМ. В результаті склалася така ситуація, коли органи статистики та частково планові працювали на лічильно-аналітичних машинах зразка 1939 року, які в Америці до того часу були повністю замінені на ЕОМ.

Американці до 1965 року розвивали дві лінії ЕОМ: наукових (це

двійкові машини з плаваючою комою, високорозрядні) і економічних машин (послідовні двійкові-десятькові з розвиненою пам'яттю і т.д.). Потім вони з'єдналися в машинах фірми ІВМ. У нас же не було чому зливатися, оскільки існували лише машини для наукових розрахунків, а машинами для економіки ніхто не займався. Перше, що я тоді зробив, – спробував зацікавити конструкторів ЕОМ "Урал-1", ЕОМ серії "Мінськ" у необхідності розробки нової техніки, орієнтованої на економічне застосування. Машини типу "Мінськ" з'явилися в той час, коли в Москві вже кілька років працювали ЕОМ "БЭСМ", сім машин "Стріла", перші машини М-20. В Пензі серійно випускалися малі універсальні машини "Урал-1", в Єрвані закінчувалася розробка напівпровідникової ЕОМ "Раздан", а в Інституті кібернетики АН УРСР налагоджувався перший зразок напівпровідникової ЕОМ "Дніпро". Тим не менш, "Мінськ" практично не зіткнувся з конкуренцією в галузі малих машин загального призначення і швидко став провідним типом подібних ЕОМ.

Він також звертав увагу на те, що в 1956 році після закінчення етапу створення перших ЕОМ вийшла постановка Ради Міністрів СРСР про розширення їх виробництва в країні. Передбачалося будівництво кількох заводів з випуску ЕОМ, їх вузлів і комплектуючих, одним з яких мало стати підприємство в Мінську. Мінський завод ЕОМ ім. С.К.Орджонікідзе об'єднав у своїх стінах розробляючі і виробничі підрозділи. Аналогічно діяли і кийські Інститут кібернетики та завод УОМ при розробці машини "Дніпро". Така організаційно-фінансова будова в СРСР була унікальною (принаймні, в промисловості, що випускало ЕОМ). Воно дозволило поєднати процес розробки виробу з підготовкою його серійного виробництва, що призвело до істотного скорочення термінів освоєння перших нових ЕОМ і швидкого зростання темпів їх випуску. У сучасних умовах ринкової економіки доцільність об'єднання розробника і виробника в рамках одного підприємства очевидна, але в кінці 50-х років минулого століття в рамках існуючого тоді господарського механізму здійснити таке об'єднання було справою непростого. Вирішальну роль у вирішенні конфліктів між днем сьогоднішнім (забезпечення виробництва) і днем завтрашнім (розробка чергового виробу) відіграла правильна політика, що враховувала перспективи розвитку.

Терміни між закінченням розробки (державними випробуваннями) і випуском настановної партії ЕОМ ("Мінськ-1", "Мінськ-22", "Мінськ-23", "Мінськ-32", ЄС-1020, ЄС-1022) коливалися від одного до трьох місяців. При цьому проектування чергової моделі займало менше двох років, а кошториси розробок були рекордно малі: "Мінськ-2" – 800 тис. крб., "Мінськ-23" – 1100 тис. крб., "Мінськ-32" – 2200 тис. крб.

Закінчення в наступному номері

В.М.Глушков за пультом управління машини Київ-70

Газета Національного університету біоресурсів і природокористування України
Університетський КУР'ЄР

Виходить з вересня 1956 року як "ЗА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КАДРИ", а з квітня 2009 року – як "УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КУР'ЄР"

Свідчення про державну реєстрацію: № 148-10-24 від 30.03.2009 року.

Засновник: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Редакція газети: Головний редактор: Валентин Обрамальський

Над номером працювали: верстка: Наталія Березовенко

кореспонденти: Ірина Білоус, Ніна Чехлова

фото номера: Геннадій Кушанов

Адреса редакції: Україна, 03041, Київ, вул. Героїв Оборони, 15, кім. 115, 3-й навчальний корпус. Тел./факс: (044) 527-82-09 (вн. 62-09) e-mail: za_sg_kadry@ukr.net

Газета виходить раз на місяць.

Точка зору авторів публікацій не завжди співпадає з точкою зору редакції. Рукописи та фотографії не рецензуються і не повертаються

Оригінал-макет: Видавничий центр НУБіП України, Київ, вул. Героїв Оборони, 15, кім. 117 тел.: (044) 527-80-49, 527-84-34 факс: (044) 527-88-35

Номер віддруковано: ТОВ "Вічний картридж" Зам. №7135

Наклад – 1000 примірників.